

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 25. aprilli 2007. a määruse nr 64 „Sööda esmatoodangu väikesed kogused ning nende turuleviimise nõuded“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 25. aprilli 2007. a määruse nr 64 „Sööda esmatoodangu väikesed kogused ning nende turuleviimise nõuded“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud söödaseaduse § 6 lõike 10 alusel ning kooskõlas määruse (EÜ) nr 183/2005¹ artikli 2 lõikega 3.

Eelnõu väljatöötamine on tingitud vajadusest ajakohastada määrusega kehtestatud sööda esmatoodangu väike kogus, mida turustab sööda käitleja kohalikule ettevõtjale tema ettevõtte tarbeks. Sööda esmatoodang on määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 3 punkti f kohaselt toodang, mis on saadud sööda esmatootmise käigus. Esmatootmise all mõistetakse põllumajandussaaduste tootmist, eelkõige taimekasvatust, saagikoristust, lüpsmist, loomade tapaeelset pidamist või kalapüüki, millest saadavad saadused ei läbi pärast selle koristust, varumist või püüki ühtki töötlust peale lihtsa füüsilise töötuse.

Põllumajandusministri 25. aprilli 2007. a määrusega nr 64 „Sööda esmatoodangu väikesed kogused ning nende turuleviimise nõuded“ (edaspidi *põllumajandusministri määrus nr 64*) on kehtestatud esmatoodangu väike kogus, milleks on kuni viis tonni mistahes sööda esmatoodet aastas. Tegemist on 17 aastat vana normiga. Arvestades tehnoloogia arengut ja põllumajandusettevõtetes toimunud uuendusi nii loomakasvatuses kui ka põllukultuuride kasvatamisel, oleks otstarbekam edaspidi loobuda sööda esmatoodangu täpsest kogusest ja siduda see põllukultuuride kasvupinnaga.

Arvestades eelnevat, tuleb põllumajandusministri määrust nr 64 muuta, et ajakohastada määrusega kehtestatud sööda esmatoodangu väike kogus, mida turustab sööda käitleja kohalikule ettevõtjale tema ettevõtte tarbeks.

Põhiline mõjutatav sihtrühm on sööda esmatootjad, kes tegelevad põllukultuuride kasvatamisega oma ettevõtte tarbeks. Põllumajandusministri määruse nr 64 muutmise ei too sööda esmatootjale kaasa uusi nõudeid ega ülesandeid. Eelnõus kavandatu vähendab väikese söödakoguse turustajate halduskoormust, sest määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 2 kohaselt ei ole väikese söödakoguse turustajal majandustegevusteate esitamise kohustust. Eelnõuga suurendatakse sööda esmatoodangu väikest kogust, mistõttu kasvab nimetatud ettevõtjate arv. Samuti puudub sellistel ettevõtjatel kohustus eraldi arvepidamiseks väljaläinud sööda sihtkoha ja koguse kohta, kuna lühike tarneahel tagab sööda jälgitavuse.

Põllumajandusministri määruse nr 64 muutmise mõjutab positiivselt Põllumajandus- ja Toiduameti (edaspidi *PTA*) töökorraldust, sest sööda esmatoodangu väikese koguse sidumine kasvupinnaga tagab sööda esmatoodete väikest kogust ületava koguse turustamise korral tõhusama kontrolli. Erinevalt kehtivast normist on põllukultuuride kasvupinda võimalik kindlaks teha ilma kohapealse kontrollita, kasutades Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) kogutud andmeid põllumassiivide kohta². Kavandatava muudatusega võib

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EÜ\) nr 183/2005](#), millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded (ELT L 35, 08.02.2005, lk 1–22).

² [Põllumassiivide kaart](#)

kaasneda PTA töökoormuse ajutine kasv, kuna „Riigi toidu ja sööda käitlejate registris“ tuleb korrastada sööda esmatootjate osa ning käitlejaid tuleb teavitada teatamiskohustuse muudatustest.

Eelnõus kavandatu toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ alaeesmärgi „Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond“ saavutamist, sest soodustab mitteloomsete esmatoodete otse tarnimist kohalikule loomakasvatajale, vähendades nii transpordist tingitud süsiniku jalajälge võrreldes kolmandatest riikidest transporditava söödaga, samas mõjutamata toodetava sööda ohutust ja kvaliteeti.

Eelnõu on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Eda Ernes (625 6126, eda.ernes@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud sama ministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (625 6259, diana.rammul@agri.ee) ja eelnõu on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Heleri Piip (625 6165, heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 2 lõikega 3 antakse liikmesriigile võimalus kehtestada nõuded sööda esmatoodangu väikeste koguste kohalikul tasandil otsetarnimise kohta tootja poolt kohalikele põllumajandusettevõtetele nende põllumajandusettevõtete tarbeks. Riigisiseseid nõuded peavad tagama nimetatud määruse eesmärkide saavutamise. Turuleviidav sööt peab olema ohutu ja selle eest vastutab isik, kes sööda esmatoodangu turule viib.

Liikmesriikide lähenemine sööda esmatoodangu väikese koguse kindlaks määramisel on olnud erinev, võttes arvesse kohalikke tingimusi ja vajadusi. Euroopa Komisjoni teatise³ I lisas on esitatud näiteid liikmesriikides kehtestatud sööda esmatoodangu väikeste koguste kohta.

Põllumajandusministri määruse nr 64 kohaselt käsitatakse sööda esmatoodangu väikese kogusena kuni viie tonni sööda esmatoodangu müügiks pakkumist, müüki või muul viisil tasu eest või tasuta üleandmist ühe kalendriaasta jooksul, kui turuleviidav sööda esmatoodang on pärit käitleja enda tootmistegevusest ning see antakse üle põllumajandustootjale, kelle põllumajandusettevõtte asub Eestis.

Eelnõus kavandatu kohaselt määratakse esmatoodangu väikeseks koguseks selline sööda kogus, mis on saadud kuni viiehektariselt kasvupinnalt. Sööda esmatoodangu väikese koguse kindlaks määramisel on arvestatud kultuuride kasvupinda, nende saaki ja saagikust ning ka seda, et kindlaks määratud kasvupinnalt toodetud sööt kataks loomsete esmatoodete (piim, munad) väikeste koguste tootmiseks vajaliku sööda.

Peamiselt on sööda ematoodanguks teravili, hein või silo. Kehtiv sööda esmatoodangu kogus kuni viis tonni pärineb aastast 2007. Põlluharimismeetodid on aastatega oluliselt muutunud ning kasvanud on ettevõtja teadlikkus ohutute ja kvaliteetsete põllukultuuride kasvatamise kohta. Suurenenud on ühelt hektarilt saadava põllukultuuri, näiteks teravilja kogus. Statistikaameti kogutud andmetest selgub, et aastatel 2007–2023 oli teravilja keskmine saagikus 3,4 t/ha, aga aastatel 2019–2023 oli see 4 t/ha. Eeldatav teravilja kogus, mida oleks teraviljakasvatajal võimalik aastast viielt hektarilt koristada, oleks keskmiselt 20 tonni teravilja. Sellise koguse otse tarnimine kohalikule põllumajandustootjale tema ettevõttes kasutamiseks ei mõjuta otseselt sööda ohutust ega kvaliteeti. Tagatud on ka sööda jälgitavus, sest isik, kes esmatoodet ostab ja sellest sööta toodab, peab täitma määruse (EÜ) nr 183/2005 I lisa nõudeid, muuhulgas pidama arvestust iga sissetulnud sööda allika ja koguse kohta.

³ Komisjoni teatis 2019/C 225/01 [juhenddokument](#) määruse (EÜ) nr 183/2005 (millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded) teatavate sätete rakendamiseks (ELT C 225, 05.07.2019, lk 1–28).

Põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määruse nr 71⁴ „Toorpiima käitlemise hügieeninõuded“ § 5 lõike 1 punkti 1 kohaselt on toorpiima otse tarbijale turustamiseks mõeldud väike kogus lehma toorpiima puhul kuni 100 kilogrammi päevas või kuni 700 kilogrammi nädalas. Samas kuulub praegu sellise koguse piima tootmiseks aastas rohkem kui viis tonni silo, sest suurenenud on koresööda (nt hein, silo) osakaal mäletsejaliste söödaratsioonis.

Võttes arvesse seda, et olenemata kogusest on loomsete söödamerjalide puhul alati tegemist kõrgema riskiga toodetega ja määruses (EÜ) nr 183/2005 on kehtestatud võimalus määrata kindlaks sööda esmatoodangu väike kogus, on võrreldes kehtiva määrusega selguse huvides täpsustatud, et eelnõuga kehtestatakse mitteloome sööda esmatootte väike kogus. Loomsete söödamerjalide, sealhulgas putukate või neid sisaldava sööda põllumajandusloomadele söötmise korral tuleb järgida kehtestatud erinõudeid ja kasutamispäringuid, et vältida söödast tekkida võivat kahjulikku mõju loomade tervisele ja loomse toidu tarbijatele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 183/2005, millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded (ELT L 35, 08.02.2005, lk 1–22).

4. Määruse mõjud

Määrusega kaasneb majanduslik mõju esmatoodete tootjale ja turustajale ning vähene mõju riigiasutuste töökorraldusele ja looduskeskkonnale. Määrus ei mõjuta riigi julgeolekut ega välissuhteid, siseturvalisust, regionaalarengut, riigivalitsemist, haridust, kultuuri, sporti, infotehnoloogiat ega infoühiskonda.

Eelnõus kehtestatakse mitteloome sööda esmatoodete väikesed kogused.

4.1. Mõju valdkond. Mõju majandusele, sealhulgas mõju söödakäitlejate halduskoormusele Mõju sihtrühm. Söödakäitlejad, kes toodavad ja turustavad või kavatsesid toota ja turustada väikeses koguses mitteloome sööda esmatootmeid otse põllumajandustootjale tema ettevõttes kasutamiseks

Sihtrühma moodustavate käitlejate arv ei ole otseselt teada. Söödakäitleja toodetud ja turustatud sööda esmatoodangu koguse ja sihtkoha kohta eraldi andmeid ei koguta, mistõttu ei ole täpselt teada, kui palju on neid isikuid, kes edaspidi majandustegevusteadet esitama ei pea. „Riigi toidu ja sööda käitlejate registri“ andmetel on Eestis 2024. aasta 8. juuli seisuga 1665 söödakäitlejat, kelle ettevõttes tegeletakse sööda esmatootmise ja selle turuleviimisega ning kelle hulgas on eeldatavasti isikuid, keda eelnõu nõuded mõjutavad.

Mõju kirjeldus

Mitteloome sööda esmatoodete väikese koguse sidumine kasvupinnaga mõjutab vähesel määral neid käitlejaid, kes tegelevad või kavatsesid hakata tegelema sööda esmatootmise ja selle turuleviimisega. Mõju on pigem positiivne, sest sihtrühma halduskoormus väheneb, kuna väikese söödakoguse turuleviija ei pea esitama PTA-le majandustegevusteadet. Samuti puudub neil esmatootjatel edaspidi kohustus pidada eraldi arvestust ettevõtetest väljaläinud sööda sihtkoha ja koguse kohta, kes juba tegelevad või kavatsesid hakata tegelema mitteloome sööda esmatootte väikese koguse turuleviimisega. Sööda jälgitavuse tagab lühike tarneahel ning määrusest (EÜ) nr 183/2005 tulenev arvepidamise kohustus isikule, kes esmatoodet ostab ja sellest sööta toodab. Mõju ulatus on väike, kuna eelnõus kavandatu ei mõjuta oluliselt sihtrühma kuuluvate käitlejate tegevust. Sööda esmatootjad saavad jätkata väikeses koguses mitteloome sööda esmatootte turustamist otse põllumajandustootjale tema ettevõttes kasutamiseks. Sellise tegevusega tegelev isik vastutab sööda ohutuse ja kvaliteedi eest.

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk

⁴ [RT I, 25.11.2021, 6](#)

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk on väike, kuna käitlejale ei lisandu tegevusi ning muud negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad.

Mõju olulisus

Nii tegutsevale kui ka alustavale käitlejale ei kaasne lisategevusi ega -kohustusi, seega ei kaasne negatiivse toimega mõju ning avaldub mõju on pigem positiivne, samas väheoluline.

4.2. Mõju valdkond. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju sihtrühm. PTA

Mõju kirjeldus

Eelnõuga ei muudeta järelevalve põhimõtteid. Need on kehtestatud Euroopa Liidu vahetult kohalduvais määrustes ja söödaseaduses. Eelnõus kavandatuga ei kaasne mitteloosse sööda esmatoodete tootjate ja turustajate arvu kasvu, vaid pigem väheneb nende söödakäitlejate arv, kes peavad esitama PTA-le majandustegevusteate. Põllumajandusministri määrmuses nr 64 kavandatava muudatusega võib kaasneda PTA töökoormuse ajutine kasv, kuna „Riigi toidu ja sööda käitlejate registri“ korrastamiseks tuleb üle vaadata registrisse tehtud kanded sööda esmatootjate kohta ning käitlejaid tuleb teavitada teatamiskohustuse muudatustest. Eelnõus kavandatu mõjutab positiivselt PTA töökorraldust, sest sööda esmatoodangu väikese koguse sidumine kasvupinnaga tagab sööda esmatoodete väikest kogust ületava koguse turustamise tõhusama kontrolli, võimaldades nimetatud kogust kindlaks teha ilma kohapealse kontrollita, kasutades PRIA kogutud andmeid põllumassiivide kohta.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike, kuna järelevalveametnikele ei lisandu tegevusi ja negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad.

Mõju olulisus

Mõjude ulatus ja nende esinemise sagedus on väike, sest PTA-le ei lisandu uusi kohustusi. Kuna ebasoovitavate mõjude risk on väike, võib muudatusega kaasnevat organisatsioonilist laadi mõju PTA-le hinnata väheoluliseks.

4.3. Mõju valdkond. Mõju looduskeskkonnale

Mõju kirjeldus

Eelnõus kavandatu mõjutab kaudselt looduskeskkonda, sest soodustab mitteloomsete esmatoodete otse tarnimist kohalikule loomakasvatajale, vähendades nii transpordist tekkivat süsiniku jalajälge võrreldes kolmandatest riikidest transporditava söödaga.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus. Oluline mõju puudub.

Kuna määrmusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määrmuse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi ega esitada selle aruannet.

5. Määrmuse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määrmuse rakendamise eeldatavad tulud

Määrmuse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määrmuse rakendamisega tulusid.

6. Määrmuse jõustumine

Määrmus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrmuse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kliimaministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks erialaorganisatsioonidest Eesti Põllumajandus-
Kaubanduskojale ja Eestimaa Talupidajate Keskliidule.